

Spis treści

Rozdział I. Czym jest historia? 8

- 1.1 Historia i pomiar czasu 10
Warsztat historyka. Konstruowanie osi czasu 12
- 1.2 Historycy badają przeszłość: źródła 13
- 1.3 Czym zajmują się historycy 14
- 1.4 Test kompetencji 16

Rozdział II. Od epoki kamienia po epokę żelaza 18

- 2.1 Pierwsi ludzie – co o nich wiemy? 20
Warsztat historyka. Czytanie i rozumienie tekstu 23
- 2.2 Ludzie starszej epoki kamienia: łowcy i zbieracze 24
- 2.3 Ludzie zaczynają prowadzić osiadły tryb życia: młodsza epoka kamienia 28
- 2.4 Miedź, brąz, żelazo – metale zmieniają świat 34
- 2.5 Test kompetencji 38

Rozdział III. Starożytne cywilizacje Bliskiego Wschodu 40

- 3.1 Mezopotamia: kraina pomiędzy Tygrysem a Eufratem 42
- 3.2 Nad Nilem powstaje wielkie państwo 46
- 3.3 Życie i praca w Egipcie 50
Warsztat historyka. Analiza schematu 53
- 3.4 Religia i kultura Egipcjan 54
- 3.5 Starożytny Izrael 60
- 3.6 Test kompetencji 62

Rozdział IV. Starożytna Grecja – kolebka naszej kultury 64

- 4.1 Powstanie świata greckich państw 66
- 4.2 Sport to rzecz boska? Tak właśnie uważali Grecy 70
- 4.3 Dwa miasta-państwa: Sparta i Ateny. Całkowicie odmienne? 74
Warsztat historyka. Korzystanie ze źródła pisanego 79
- 4.4 Grecy przeciwko Persom – starcie cywilizacji? 80
- 4.5 Aleksander Wielki tworzy światowe imperium 84
- 4.6 Test kompetencji 88

Rozdział V. Imperium Rzymskie 90

- 5.1 Od wiejskiej osady do republiki 92
- 5.2 Od miasta do potężnego państwa 94
- 5.3 August tworzy nowy porządek 98
- 5.4 Rzym – światowa metropolia 102
Warsztat historyka. Analiza pomnika 107
- 5.5 Rzymianie i Germanie – sąsiedzi i przeciwnicy 108
- 5.6 Chrześcijaństwo – od prześladowanej mniejszości do religii państwowej 112
- 5.7 Kryzysy i katastrofy – upadek cesarstwa zachodniorzymskiego 116
- 5.8 Test kompetencji 120

Rozdział VI. Wspólnoty religijne w średniowieczu 122

- 6.1 Wspólnoty chrześcijan 124
 - Warsztat historyka.** Rozumienie znaczenia symboli chrześcijańskich 127
- 6.2 Rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa 128
- 6.3 Powstanie i rozwój islamu 130
- 6.4 Judaizm 132
- 6.5 Test kompetencji 134

Rozdział VII. Wspólnoty polityczne w średniowieczu 136

- 7.1 Bizancjum kontynuatorem cesarstwa rzymskiego 138
- 7.2 Powstanie imperium islamskiego 140
- 7.3 Państwo Franków – nowe cesarstwo rzymskie? 142
- 7.4 Słowianie i ich państwa we wczesnym średniowieczu 146
- 7.5 Cesarstwo Ottonów – cesarstwo „niemieckie”? 148
 - Warsztat historyka.** Analiza i interpretacja wizerunku władcy 153
- 7.6 Początki Polski: dynastia Piastów 154
- 7.7 Test kompetencji 160

Rozdział VIII. Społeczeństwo średniowieczne: życie według ustalonego porządku 162

- 8.1 Módl się! Broń! Pracuj! – każdy ma swoje miejsce w społeczeństwie 164
- 8.2 Jak żyli ludzie we wczesnym średniowieczu? 170
- 8.3 Test kompetencji 176

Rozdział IX. Konflikty religijne oraz kryzysy polityczne w średniowiecznej Europie 178

- 9.1 Papież czy cesarz – kto ma władać chrześcijańskim Zachodem? 180
- 9.2 Podboje w imię krzyża 184
 - Warsztat historyka.** Porównanie źródeł pisanych 191
- 9.3 Walka o panowanie nad Europą Środkową i Wschodnią 192
- 9.4 Krytyka Kościoła i kryzys papieżstwa 194
- 9.5 Powstanie imperium osmańskiego 196
- 9.6 Test kompetencji 198

Rozdział X. Powstają nowe formy wspólnot politycznych 200

- 10.1 Król i stany rządzą wspólnie 202
- 10.2 Jak można było zostać monarchą i zapewnić sobie władzę? 206
- 10.3 Dwa państwa i wspólny władca: dynastia Jagiellonów 208
- 10.4 Test kompetencji 214

Rozdział XI. Miasta zmieniają życie społeczeństw 216

- 11.1 Powstawanie miast – ośrodków gospodarczych 218
- 11.2 Rzemieślnicy i kupcy – społeczność miejska 224
- 11.3 Rozwój osadnictwa wiejskiego i miejskiego w Europie Środkowo-Wschodniej 228
- 11.4 Test kompetencji 236

Rozdział XII. Średniowieczna Europa – wspólnota kulturowa? 238

- 12.1 Korzenie i drogi rozwoju kultury europejskiej 240
- 12.2 Edukacja i kultura w średniowieczu 244
 - Warsztat historyka.** Porównanie budowli romańskich i gotyckich 247
- 12.3 Rycerze, mieszczaństwo i chłopcy – kultura społeczeństwa stanowego 248
- 12.4 Test kompetencji 250

Indeks wybranych osób, nazw i pojęć 252

Konsultacja, tłumaczenie i redakcja 256

Źródła ilustracji i fotografii 257